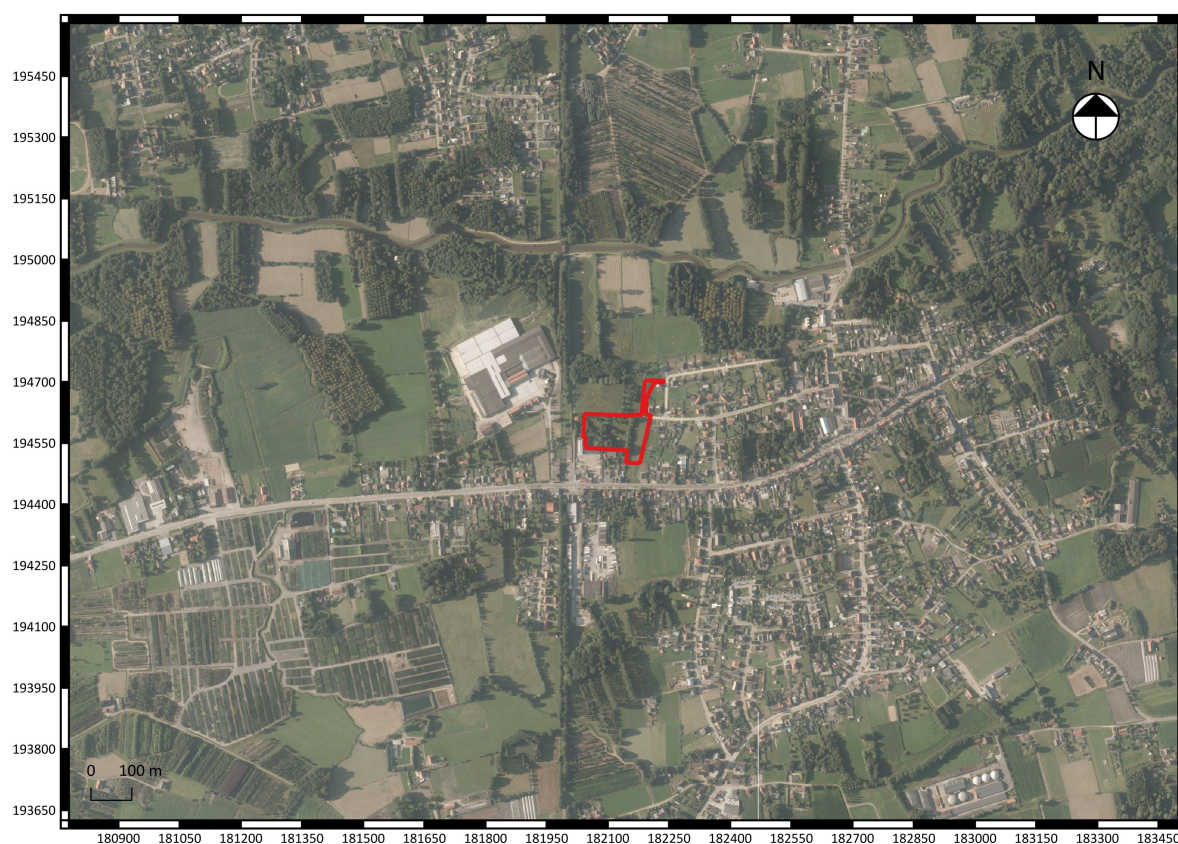

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Stationsstraat te Westmeerbeek

Vanessa Vander Ginst
Maarten Smeets
Wouter Yperman

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Stationsstraat te Westmeerbeek

**Vanessa Vander Ginst
Maarten Smeets
Wouter Yperman**

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de stationsstraat te Westmeerbeek

Initiatiefnemer:	NV Niveau
Projectleiding:	Maarten Smeets
Erkend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst, Maarten Smeets & Wouter Yperman
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Privacyfiche

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureaustudie	p. 3
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 3
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 3
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 5
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 5
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p. 6
1.1.5 Werkwijze	p. 9
1.2 Assessmentrapport	p. 13
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 13
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 28
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 29
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 29
1.2.5 Synthese	p. 30
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p. 31
2.1 Gemotiveerd advies	p. 31
2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 32
2.2.1 Administratieve gegevens	p.32
2.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek	p.33
2.2.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	p.33
2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p.33
2.2.5 Onderzoeksstrategie en –methode	p.33
2.2.6 Onderzoekstechnieken	p.34
Bibliografie	p. 38
Bijlagen	
Bijlage 1: Plannenlijst	p.39
Bijlage 2: Fotolijst	p.40

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Tot op heden kon enkel een bureaustudie uitgevoerd worden. De initiatiefnemer kan nog geen rechten laten gelden op het terrein en zal dit pas kunnen na het verkrijgen van de vergunning. Het te verkavelen terrein heeft een totaaloppervlakte van ca. 15351 m². Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan onvoldoende aangetoond worden dat er zich geen relevante archeologische waarden op dit terrein bevinden. Daarom lijkt vervolgonderzoek in uitgesteld traject aangewezen. Het volledige projectgebied wordt geselecteerd aangezien de geplande verkaveling over de volledige oppervlakte bodemingrepen impliceert.

Het projectgebied dat verkaveld wordt, ligt ten westen van het centrum van Westmeerbeek en maakt deel uit van de archeoregio van de Kempen.

Volgens het beschikbare en geraadpleegde cartografisch materiaal (Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, kaart van Vandermaelen, topokaart van 1865) bevonden er zich sinds het einde van de 18de eeuw twee gebouwtjes in het noorden van het projectgebied. De rest van het terrein is op deze kaarten niet bebouwd en op de Ferrariskaart deels weergegeven als akkerland. De beschikbare en geraadpleegde luchtfoto's zijn redelijk vaag, het projectgebied zelf en de zone ten noorden ervan zijn meer bebost dan voorheen. Op basis van de geraadpleegde kaarten kan gesteld worden dat het om een zone gaat met een lage densiteit aan bebouwing in het verleden (Code Goede Praktijk 72.3).

Volgens de gegevens van de bodemkaart wordt het merendeel van het projectgebied ingenomen door Scfc-gronden en, in het noorden, door wSdfc-gronden. Dit zijn bruine podzolachtige bodems, respectievelijk matig droge lemig zandgronden met diepe ijzer B-horizont en matig natte lemig zandgronden met diepe ijzer B-horizont. Deze bruine podzolachtige bodems zijn een indicatie voor het mogelijk voorkomen van steentijd- en andere artefactensites in situ.

Landschappelijk is het terrein bovendien zeer gunstig gelegen, op de noordelijke flank van een kleine opduiking in het landschap en op ca. 300 m verwijderd van de Grote Nete ten noorden en de Steensensbeek ten zuiden. Voor de inplanting en mogelijke aanwezigheid van steentijdsites is deze landschappelijke situatie interessant. Ook kan de aanwezigheid van sites uit andere periodes niet uitgesloten worden.

Er kan niet worden geantwoord op volgende vraagstellingen:

Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?

Neen. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van archeologische sites niet gestaafd worden. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat er verstoringen zijn op het terrein of dat de bodem slecht bewaard zou zijn.

Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan onvoldoende aangetoond worden dat er zich geen relevante archeologische waarden in deze te verstoren zones bevinden.

Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?

De landschappelijke en bodemkundige situatie is vooral vanuit het oogpunt van prehistorische sites interessant. Ook sites uit andere periodes kunnen potentieel aangetroffen worden.

Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?

De geplande werken gaan mogelijk aanwezige sites aanzienlijk verstoren. Er dient dus onderzocht te worden of er sites bewaard zijn op het terrein en indien ja, dienen deze archeologische data opgegraven en geregistreerd te worden.

Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.

Zie 2.2

Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Neen. Het niet realiseren van de geplande verkaveling is niet aan de orde.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.2.1 Administratieve gegevens

Initiatiefnemer: NV Niveau, Haepersstraat 1, 2235 Westmeerbeek

Locatie: Westmeerbeek-Stationstraat

Bounding box: punt 1: x= 182040, y= 194501

punt 2: x= 182238, y= 194704

Hulshout Westmeerbeek 2de afdeling Sectie B nrs. 77P (deel), 73B (deel), 74/02 (deel), 77R (deel), 74B (deel), 76F3, 75T4, 75L4 (fig. 2.1)

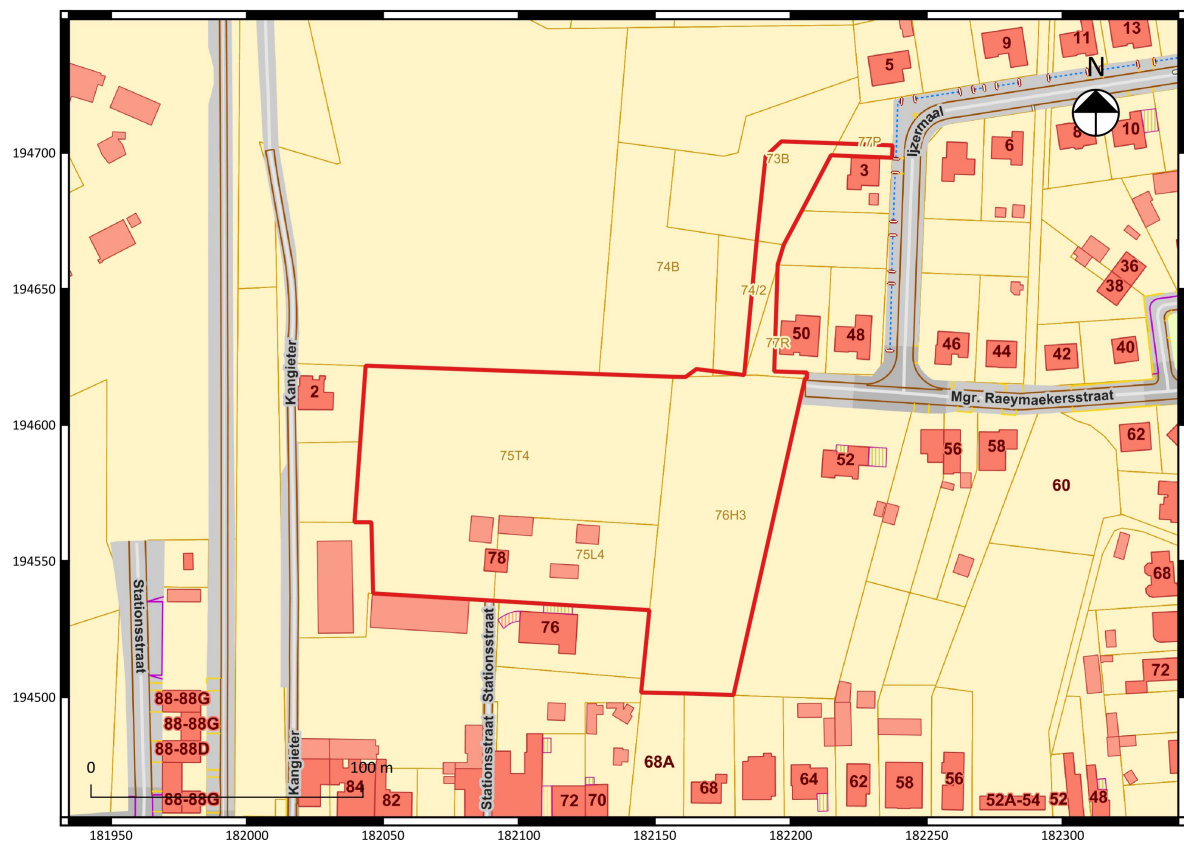

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

2.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 1.1.3 onderzoeksoopdracht (Beschrijving van de geplande werken)

2.2.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie 1.2 Assesmentrapport

2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van het sub 2.2.5 en 2.2.6 voorgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem in uitgesteld traject is een antwoord te bieden op onderstaande onderzoeksvragen:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?

De onderzoeksdoelen zijn bereikt indien aan de hand van de stapsgewijs uit te voeren verschillende onderzoeksmethodes op deze vragen afdoende kan geantwoord worden.

2.2.5 Onderzoeksstrategie en -methode

Om in eerste instantie de aardkundige opbouw, de ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en de waterstand op het terrein na te gaan, wordt een landschappelijk booronderzoek (Code van Goede Praktijk (CGP) 7.3.2) geadviseerd. Deze methode wordt gekozen omdat ze toelaat met een minimale (verstorende) impact in de bodem de gegevens van de bodemkaart, het voorkomen van bruine podzolachtige bodems (Scfc-gronden en wSdfc-gronden), te toetsen. Deze gronden kunnen een indicatie zijn voor het mogelijk voorkomen van steentijd in situ.

De aard en bewaring van de bodemopbouw is bepalend voor de verdere strategie. Omwille van de minimalere verstorende factor op mogelijk aanwezige sites wordt bij het nagaan van de bodemopbouw gekozen voor landschappelijke boringen i.p.v. onderzoek met profielputten.

Indien bij het landschappelijk booronderzoek geen resten van de podzolachtige bodems (Scfc-gronden en wSdfc-gronden) worden aangetroffen (zoals gekarteerd op de bodemkaart), kan onmiddellijk overgegaan worden tot het trekken van proefsleuven (overeenkomstig CGP 8.6). Hiermee wordt beoogd door een beperkt maar statistisch representatief gedeelte van het terrein op te graven, uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van dat terrein. Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een goed ruimtelijk inzicht biedt. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale strategie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen en geen proefputtenonderzoek.

Indien bij het landschappelijk booronderzoek wel resten van de podzolachtige bodems (Scfc-gronden en wSdfc-gronden) worden aangetroffen (zoals gekarteerd op de bodemkaart), en er dus een kans bestaat dat een mogelijke steentijdsite in situ bewaard zou zijn gebleven, kan overgegaan worden tot een verkennend archeologisch booronderzoek (CGP 8.4). Dit heeft als doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen.

Indien tijdens dit onderzoek lithische artefacten worden aangetroffen, wordt overgegaan tot een waarderend archeologisch booronderzoek (CGP 8.5). Dit heeft als doel een reeds opgespoorde archeologische site te evalueren door middel van boringen. Er wordt geadviseerd om niet te werken met proefputten aangezien deze een grotere verstorende impact op mogelijk aanwezige sites hebben en omdat boringen sneller gaan en dus goedkoper zijn.

Wanneer een door middel van archeologische boringen gelokaliseerde steentijdsite zich niet over het hele terrein lijkt uit te strekken, zullen er proefsleuven worden getrokken over het resterende oppervlak om mogelijk aanwezige sites met bodemsporen op te sporen.

Zodra aan de hand van de waarderende archeologische boringen (eventueel dus in combinatie met proefsleuven) de site(s) afgebakend is/zijn, kan worden overgegaan tot opgraving van de mogelijk aanwezige (steentijd)site(s) met een aan de aard van de site aangepaste methodiek en overeenkomstig de Code van Goede Praktijk.

In de zone van de mogelijk aanwezige steentijdsite wordt, na opgraving hiervan, nog overgegaan tot proefsleuvenonderzoek indien met deze archeologische opgraving de natuurlijke bodem nog niet zou bereikt zijn in (een deel van) deze zone.

2.2.6 Onderzoekstechnieken

Het landschappelijk booronderzoek wordt conform de Code van Goede Praktijk (CGP 7.3.2) uitgevoerd. Er wordt in een verspringend driehoeksgrid van 40 op 30 m boringen gezet op het terrein (fig. 2.2). Deze dekking werd (naast tevens gehanteerde dekkingen in een grid van 25, 30 of 25 m op 30 m) ook voorheen soms conventioneel gehanteerd bij landschappelijke boringen. Indien op basis van de 13 boringen die op deze manier gezet worden echter niet duidelijk is of er al dan niet resten van de podzolachtige bodems (Scfc-gronden en wSdfc-gronden) worden aangetroffen, kan het grid

alsnog verdicht worden naar een grid van 25, 30 of 25 m op 30 m tot deze vraagstelling uitgeklaard is. Omwille van praktische redenen zoals het voorkomen van zand en de mogelijkheid van de aanwezigheid van puin in de ondergrond wordt geopteerd voor het gebruik van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm.

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk (CGP 8.6).

Bij de inplanting worden de sleuven, op expliciet verzoek van de opdrachtgever, uit de bouwblokken gehouden (fig. 2.3). Omwille van praktische aspecten zoals snelheid en efficiëntie wordt geopteerd voor 2m brede, parallelle proefsleuven. Mogelijk aanwezige sporen in zandgronden zijn doorgaans zeer goed leesbaar, zodat hiervoor niet op 4 m brede sleuven moet teruggevallen worden. De sleuven worden aangelegd tot op het eerste archeologisch relevante vlak. De conventioneel aanvaarde dekkingsgraad van 12,5 % wordt conform de CGR opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Met het voorgestelde sleuvenplan dat rekening houdt met de huizenblokken, wordt een dekking van 10% gehaald. Kijkvensters worden aangelegd volgens de inzichten van de archeoloog op het terrein en raken mogelijk wel de huizenblokken.

Het verkennend archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk (CGP 8.4). Het grid wordt verdicht tot 10 x 12 m in een verspringend driehoeksgrid (fig. 2.4) om op die manier potentieel bewaarde steentijdsites in kaart te brengen. Voor het karteren van dergelijke lithische artefactensites dient een Edelmanboor met boorkop van minimaal 10 cm doorsnede gehanteerd te worden. Het opgeboorde sediment wordt gezeefd overeenkomstig de bepalingen van de CGR, met, in geval van steentijd artefacten sites, een zeef met maaswijdte van maximaal 2 millimeter.

Het waarderend archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk (CGP 8.5). Bij het archeologisch booronderzoek wordt het grid gericht verdicht met extra boringen (grid van 5 op 6 m) om de omvang en begrenzing van de concentratie te kunnen evalueren. Bij het karteren van artefactensites wordt een Edelmanboor met een boorkop met een diameter van 15 cm gebruikt.

Bij de visuele weergave van de boorraaien op de figuren 2.2 en 2.4 werd enerzijds getracht om de spreiding van de 13 voorgestelde landschappelijke boringen zo goed mogelijk te verdelen over de oppervlakte van het terrein (bij fig. 2.2) en werd anderzijds bij de boringen van het verkennend archeologisch booronderzoek een verspringend driehoeksgrid van 10 x 12 m evenwijdig aan de noordgrens van het terrein op de beschikbare oppervlakte geprojecteerd (bij fig. 2.4) aangezien dit voor de aanmaker van de plannen het vlotst werkte. Aangezien het zowieso een vlakdekkende invulling van het volledige terrein met een welomschreven grid (10 x 12 m) betreft, heeft de oriëntatie van de boorraaien geen invloed op de resultaten van het onderzoek.

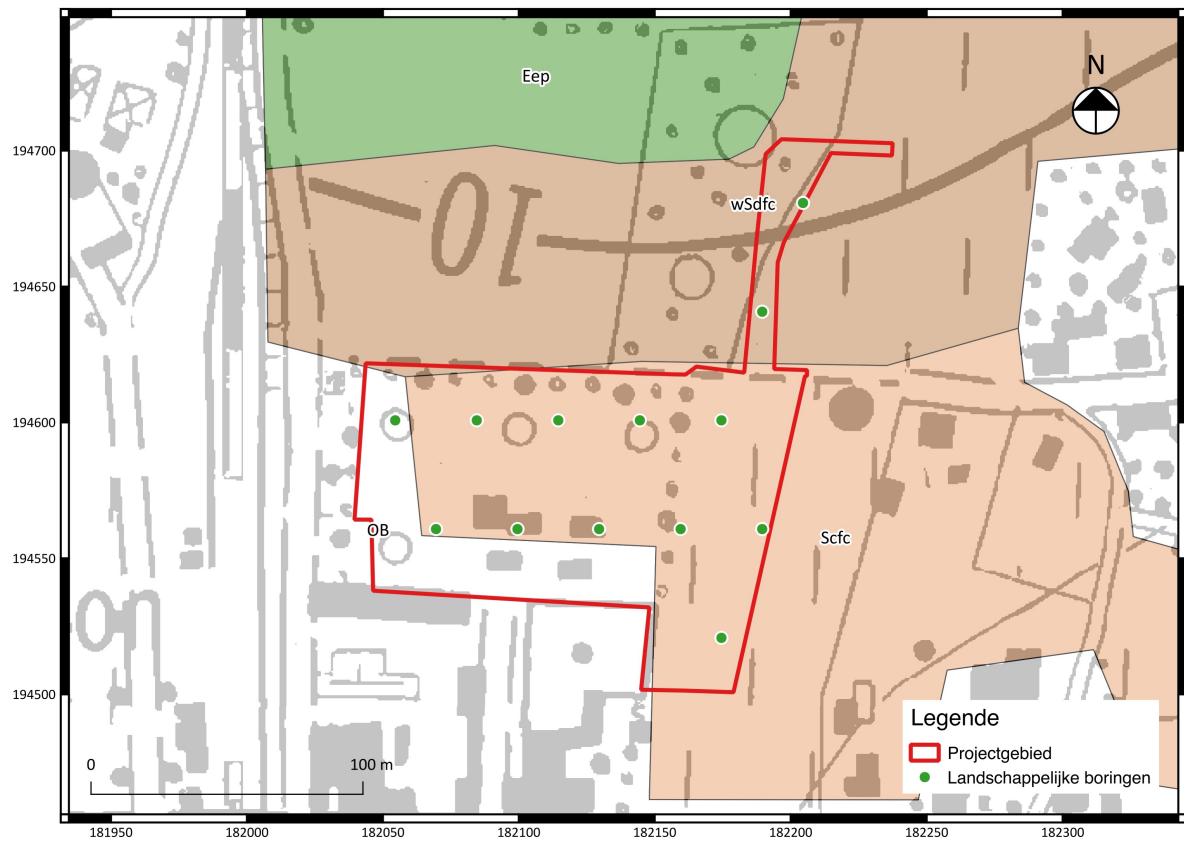

Fig. 2.2: Voortel tot spreiding van de landschappelijke boringen

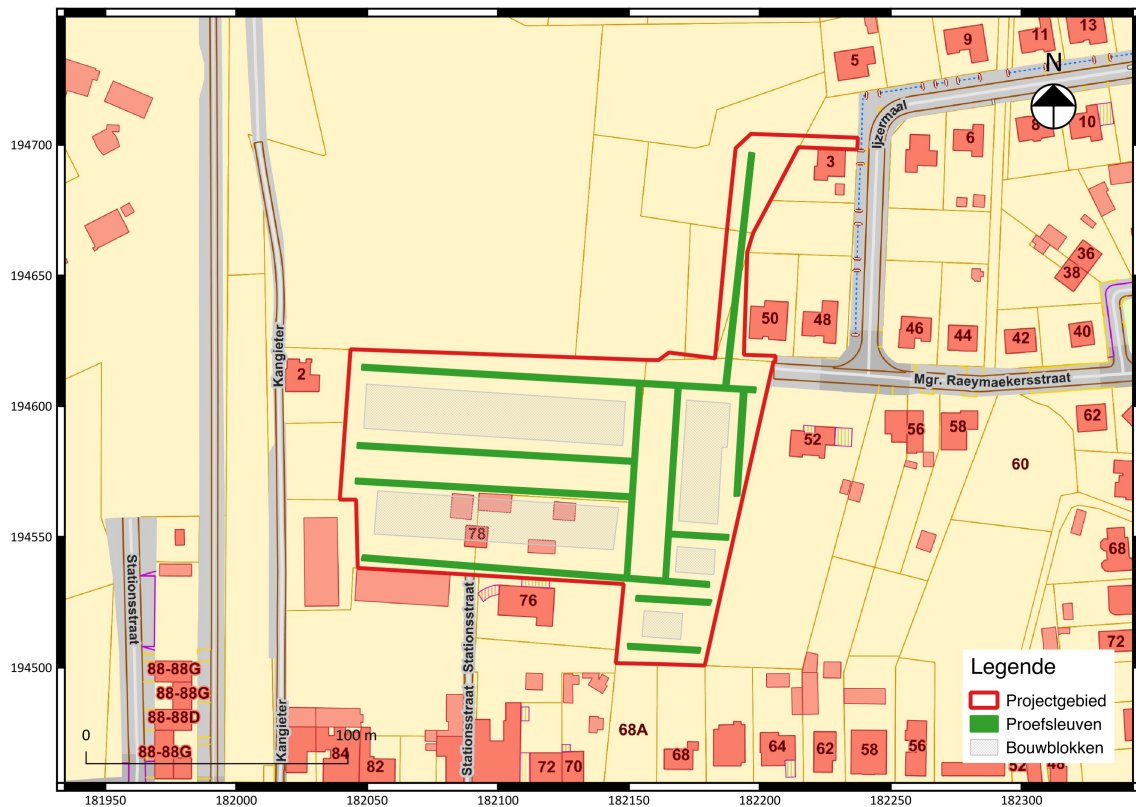

Fig. 2.3: Voorstel voor de aanleg van proefsleuven.

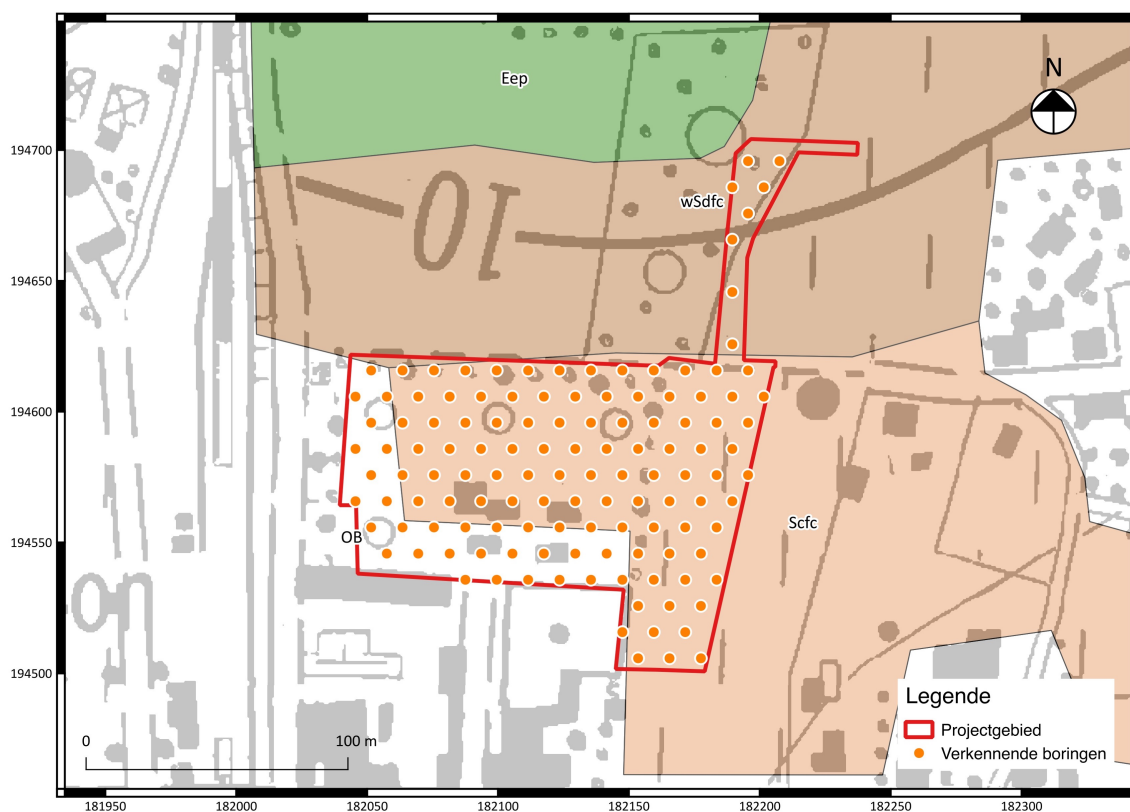

Fig. 2.4: Voorstel voor de spreiding van verkennende archeologische boringen.